

Ekokritisk och empatisk läsning

ÅSA NILSSON SKÅVE, LEKTOR I LITTERATURVETENSKAP, LINNÉUNIVERSITETET

I denna artikel görs en ekokritisk analys av Linda Jones ungdomsroman *De tar allt ifrån mig* (2023), med fokus på teman som berör empati med allt levande. Med hjälp av begreppen *narrativ fantasi* (Nussbaum 1997) och *interdependens* (Assadourian 2017) diskuteras vilken relevans en roman som denna kan få i litteraturdidaktiska sammanhang, främst för elever i gymnasiet och grundskolans senare år. Textens både bokstavliga och metaforiska framhållande av människans förhållande till plats, natur och olika arter har potential att främja en såväl estetiskt som etiskt uppmärksam läsning. Den estetiska upplevelsen är viktig för att läsaren överhuvudtaget ska ta till sig en berättelse och den etiska dimensionen kan i bästa fall bidra till förändrade och mer hållbara attityder och förhållningssätt gentemot djur och natur.

Inledning

Ekokritiska ingångar till läsning av litteratur i en skolkontext passar på många vis som hand i handske, dels eftersom miljö- och klimatkrisen är en av samtidens stora utmaningar, dels för att behovet av att främja elevers positiva och meningsfulla upplevelser av läsning är stort. Samtidigt aktualiserar ekokritik i didaktiska sammanhang den livligt diskuterade frågan om vilken roll läsning av skönlitteratur ska spela i L1-undervisningen, om fokus ska ligga på litteraturen som konststart eller som bärare av ett angeläget innehåll. Forskare på området har dock också pekat på möjligheten till *kombinationsstrategier* (Mossberg Schüllerqvist 2008: 31). Med detta avses att det inte finns någon motsättning mellan uppmärksamhet på å ena sidan estetik och formspråk och å andra sidan det tematiska och innehållsmässiga. Tvärtom är det just samspelet mellan *vad* skönlitteraturen kommunicerar och *hur* den kommunicerar som kan bädda för en lyhörd läsart med potential för såväl estetiska upplevelser som etiska insikter.

” Ekokritiska ingångar till läsning av litteratur i en skolkontext passar på många vis som hand i handske.

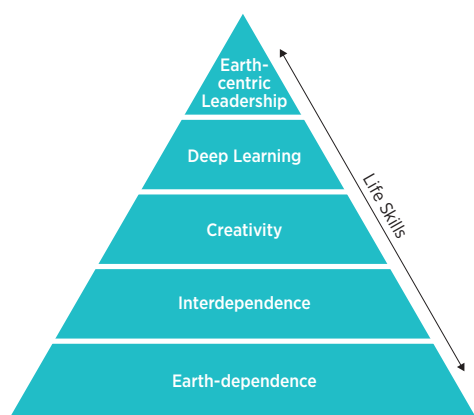
Sofia Ahlberg lyfter i sin bok *Teaching Literature in Times of Crisis* (2021) fram potentialen i att arbeta med skönlitteratur i klassrummet för att stimulera till reflektion över vad som krävs för att kunna hantera svåra utmaningar, nu och i framtiden. Hon menar att undervisningen bör sträva efter att främja elevers utvecklande av litteracitet och agensskapande i en värld som drastiskt håller på att förändras, inte minst vad gäller ekologiska och klimatologiska förutsättningar. Ekokritiska förhållningssätt i klassrummet förefaller alltså mycket ändamålsenliga. Å andra sidan kan det finnas en risk att läsning förlorar sin dragningskraft när den alltför tydligt knyts till specifika teman, uppgifter och bedömningar (Hellström 2022: 53–55). Detta är en utmaning att hantera, men

samtidigt inte något som bör hindra lärare från att ta vara på de möjligheter som läsning av goda berättelser innebär. Vad gäller bedömningsaspekten är pendeln förhoppningsvis på väg att svänga från en inriktning på kriterier och mätbarhet (som präglat åtminstone den svenska skolan sedan ett antal år), till att det läggs större vikt vid elevers långsiktiga lärandeprocesser.

Med utgångspunkten att skönlitteratur i didaktiska sammanhang både kan ge estetiska upplevelser och fungera som utgångspunkt för diskussioner och engagemang, kommer jag i det följande att exemplifiera resonemanget utifrån en ekokritisk läsning av en ungdomsroman som bland annat behandlar relationer mellan människor, djur och natur: *De tar allt ifrån mig* (2023) av Linda Jones. En sådan läsning kan i sin tur fungera som underlag för att utforma ett undervisningsförlopp, antingen kopplat till den specifika texten eller andra texter med liknande tematik. Till att börja med ska det dock sägas något om de teoretiska begrepp som kommer att användas i analysen.

Interdependens och narrativ fantasi

Begreppet *interdependens* kan definieras som ett ömsesidigt beroende på olika nivåer. Eric Assadourian (2017) har beskrivit insikten om interdependens som en central del av det han talar om i termer av *earth education*. Detta menar han borde prägla all utbildning, i syfte att såväl öka chanserna till en bättre framtida utveckling som förbättra möjligheten för mänskligheten att hantera de negativa förändringar som redan är oåterkalleliga. Den grundläggande principen i modellen (figur 1) handlar om *earth-dependence* – att vi som människor, precis som alla andra arter, är fundamentalt beroende av den jord vi lever på, vilket i sin tur hänger ihop med interdependens. I hög grad har dock förståelsen för dessa fundament trängts undan i en modern tillvaro där idén om evig tillväxt, produktion och konsumtion är djupt infiltrerad i vårt sätt att leva.

Figur 1. Interdependens är en avgörande del i modellen för *earth education* (Assadourian 2017: 8).

många urfolk gör, kan ha stor betydelse. För att klara sig i en föränderlig värld är det också avgörande att kunna tänka nytt, att vara öppen och resilient, det vill säga ha en beredskap för oväntade scenarier (Assadourian 2017: 11). Denna förmåga till lekfulla förhållningssätt och kreativt tänkande knyter an till betydelsen av estetiska upplevelser genom exempelvis skönlitteratur.

Inte minst interdependensbegreppet kan också ses som besläktat med förmåga till empati. En som skrivit om potentialen med litteraturläsning i förhållande till just empati är filosofen Martha Nussbaum. I *Cultivating Humanity* (1997) utvecklar hon begreppet *narrativ fantasi*, en förmå-

För att förstå det ofrånkomliga ”jordberoendet” behövs kreativitet, lärande på djupet och medvetet ledarskap på detta område, exempelvis i skolan. Det fördjupade lärandet, som det också talas om i termer av *ekolitteracitet*, en förmåga att ”läsa” den värld vi befinner oss i, inbegriper såväl kunskaper i biologi, ekologi, kemi och fysik som aktiva förhållningssätt till dessa kunskaper (Assadourian 2017: 9–10). Översatt till den didaktiska praktiken betyder detta att elever får pröva sina kunskaper och utveckla förtrogenhet med sin närmiljö. Grundidén i *earth education* är alltså att man som elev och människa blir mer benägen att engagera sig i exempelvis räddandet av regnskogar om man först förstått och engagerat sig i de ekosystem som finns i ens omedelbara närhet. Att tillbringa tid i naturen och att se själva naturen som en läromästare, på det sätt som

ga att överskrida sin individuella position och leva sig in i andra människors liv och villkor, som främjas av engagerande skönlitterär läsning. Narrativ fantasi inbegriper såväl ett problematiserande av den egna traditionen och dess förgivettaganden som förståelsen för hur alla människor både tillhör specifika grupper och är sammanlänkade med hela mänskligheten (Nussbaum 1997: kap. 3). I senare texter utvecklas resonemangen om narrativ fantasi och empati till att även inkludera andra arter än människan (Nussbaum 2006). Denna expanderade variant knyter an till Assadourians interdependensbegrepp och även till viktiga resonemang inom *animal studies* och ekokritik angående alla arters inneboende värde. Tanken om inneboende värde står i kontrast till den antropocentriska (människocentrerade) synen på andra arter som endast instrumentellt värdefulla, det vill säga idén att de finns till för att vara människan till nytta (Öhman 2020: 195, Garrard 2023: 33). Interdependens, narrativ fantasi och empati är med detta sagt viktiga ingångar till den ekokritiska romananalys med syfte att kunna användas litteraturdidaktiskt som nu följer.

” **Interdependens, narrativ fantasi och empati är viktiga ingångar till en ekokritisk romananalys med syfte att användas didaktiskt.**

Skildring av människor, plats och natur

De tar allt ifrån mig (2023) handlar om Frida som är 15 år och bor på en mindre norrbottnisk inlandsort. Det fiktiva ortsnamnet ”Marken” ger associationer till något generiskt – i berättelsen är det en specifik plats som beskrivs, men den kan ha sin motsvarighet i många platser med liknande förutsättningar. Titeln anspelar på upplevelsen av att leva i en glesbygdstrakt där samhällsfunktioner skärs ner och befolkningsutvecklingen är negativ. Frida planerar för sin del att stanna i Marken och bli jaktledare som sin mamma, medan bästa kompisen Emmy vill flytta till Luleå vid gymnasiestarten året därpå. Frågan om att stanna och ”nöja sig” eller flytta för att man ”vill något mer” är ett viktigt tema i boken.

Det språk karaktärerna använder kan upplevas som problematiskt, som till exempel när Emmy och Frida klottrar i skolböckerna till varann: ”Hej hora, du suger. Supa fredag?” (Jones 2023: 34). Denna typ av jargong hänger ihop med skildringen av ungdomarnas behov av att distansera sig från vuxenvärlden. Uttryck som ”krispig” uppfattas som outhärdligt töntiga och istället föredrar de hyperboliska formuleringar, som när Frida skämtsamt förebrår Frej för hans åsikter: ”Kommer hit och grinar *buhu Frida, hur kan du jaga gulliga djur*. Hur länge har du bott här? Max två timmar” (Jones 2023: 140). Att uttrycka sig drastiskt och osentimentalt om svåra saker som exempelvis mobbning och utsatthet kan ses som en ungdomlig överlevnadsstrategi i en konfliktfylld omgivning. Skildringen av detta är dessutom knuten till en tematik kring motstånd mot kategoriska omdömen om människor i andra åldersgrupper eller subkulturer än den egna. Kontrasteringen mellan olika grupper, mellan stad och land, centrum och periferi, återkommer och varierar genom berättelsen och knyts också till olika syn på naturen.

Romanens realistiska och samtidsaktuella anslag är starkt, samtidigt som inslag av fantastik spelar en viktig roll för berättelsens naturtematik, genom att den okända och sagoaktiga varelsen ”Korsningen” plötsligt dyker upp i Marken:

Bakom lavskrikan står något stort och korpblått. Det ser ut som en stor sten men där finns väl ingen sten? Jag har aldrig sett ett stenblock så här nära grusvägen. Men om det inte är en sten, vad är det då? Jag försöker svälja oron, gömma den långt nere i magen. Det känns som att någon

står i skogen och glör på mig. Som att jag är övervakad. [...] Jag gnuggar mig i ögonen för att se bättre. Nu skriker vinden runt mig. Är det inte två gula ögon bakom grenarna? Men det kan det väl inte vara. Vilka djur har gula ögon? Räven? Men räven är röd och liten, inte stor som en klippa. (Jones 2023: 41–42)

” Romanens realistiska och samtidsaktuella anslag är starkt, samtidigt som inslag av fantastik spelar en viktig roll för berättelsens naturtematik.

Att det inte bara är Frida som inbillar sig eller ser fel bekräftas efter hand, då denna varelse, som inte passar in på några beskrivningar av kända djur, ses av fler och även fastnar på ett fotografi. Den genremässiga glidningen från det realistiska till det mer magiska eller fantastiska kan ses som ett slags främmandegörande grepp, det vill säga något som bryter vaneseendet. Därmed kan läsaren bli medveten om att olika typer av förgivettagna drivkrafter, värderingar och livsval i hög grad är kulturellt konstruerade och därför möjliga att ifrågasätta och förändra (Se t.ex. Alkestrand 2016: 290f, Nilsson Skåve 2015: 12).

I romanens beskrivningar av platsen spelar naturens närvaro en viktig roll, exempelvis i passager som ”Trädkronorna gungar ovanför mitt huvud. Det susar ängsligt bland lövverken” (Jones 2023: 117), och när Frida beskriver sitt hem: ”Träden trängs längs vägen som leder upp till morsans och mitt hus. Det blåser ute. Susar i tallkronorna, som om en jätte stod i skogen och visslade. [...] Grenarna dansar i luften” (Jones 2023: 41). Naturen framstår som besjälad och som att den i någon mån har en egen agens. I hög grad anknyter också bildspråket till det mer-än-mänskliga, i bemärkelsen olika arter och naturfenomen, vilket märks i formuleringar som ”Sprider ut fotografierna som blomblad” (Jones 2023: 107), ”Taklampan lyser som polstjärnan” (Jones 2023: 215) och ”Jag tittar på den gula aspen utanför fönstret. Det går nästan att höra lövprasslet. Om bladen vore lite mörkare hade de påmint om Korsningens ögon” (Jones 2023: 79). I en ekokritisk läsning kan denna typ av metaforiska uttryck ses som ekocentriska, då de indikerar att mänskliga och mer-än-mänskliga delar av naturen är sammanlänkade och likvärdiga delar av en gemensam helhet (Garrard 2023: 33). Dessutom lyfter texten fram hur den djupa förankringen i platsen hos de ortsbor ”som kan allt om Markens stigar och snår” (Jones 2023: 263) står för viktiga kunskaper som riskerar att glömmas bort i en modern tillvaro. Tendensen är dock att denna kunskap inte längre värderas och därmed riskerar att gå förlorad, vilket i sin tur föder en bitterhet som kan övergå i destruktivitet.

Jakten som centralt motiv

På ett tematiskt plan är skildringen av människans förhållande till djur och natur centrerad kring den eskalerande konflikten kring jakten. Här görs inga förenklingar, utan istället ges röst åt en rad olika perspektiv. Fridas mamma Jorun är jaktlagets ledare och dottern ser upp till henne i denna roll. Det är lätt att känna förståelse för ortsborna när de bittert anklagar länsstyrelsens representant (Rikard) för dubbelmoral då han fördömer deras jakt av djurrätts- och miljöskäl, samtidigt som han obekymrat kör runt i trakten i sin stora, bränsleslukande jeep. Från jaktlagets sida argumenterar vissa för att jakten tvärtom handlar om omsorg om skog och djurliv. Exempelvis framförs åsikten att det är en god idé att för älgstammens skull avstå ifrån jakten ett år. Samma person (Stålnacke) som yttrar detta protesterar också utifrån ett moraliskt, djurrättsligt perspektiv mot förslaget att döda Korsningen: ”Men tänk om det inte är Korsningen som dödade Lajka [...] Vi kan inte döda oskyldiga djur. Vi sysslar med viltvård. Inte med slakt” (Jones 2023: 128).

En mer hänsynslös relation till jakten framträder genom hur vissa karaktärer snarast dras till själva dödandet och till känslan av makt: ”Han är bara explosiv vid jakt. Tvekar inte en sekund på att jaga ett byte i timmar. Ju svårare det är, desto mer njuter han” (Jones 2023: 253). Denna aggressiva hållning förknippas i hög grad med stereotypa manlighetsideal, men också med bitterheten över alla orättvisor som drabbat bygden. Ilskan över samhällets svek riktas mot Korsningen och en olaglig jakt tar vid.

Vad gäller de skildrade ungdomarna förändras på olika vis deras syn på jakten. Den nye klasskompisen Frej är från början djupt kritisk och vänder sig mot viltvårdsargumentet: ”Kan det ens bli för många älgar egentligen? Det där är ju nåt som människorna hittat på. Naturen kan väl lösa det där på egen hand?” (Jones 2023: 86). Han byter dock sedan successivt ståndpunkt eftersom han vill smälta in i gemenskapen och även underlätta detsamma för sin far, som för en ganska marginaliserad tillvaro. Frida ser inledningsvis jakten som en självklar del av sin identitet och livsstil, men distanserar sig från den efter sina återkommande interaktioner med Korsningen.

Jakten framstår alltså på samma gång som något potentiellt positivt och rimligt *och* som en djupt destruktiv handling, i de fall respekten för djur och natur saknas. Ambivalensen och motståndet mot förenklade svartvita ställningstaganden är en viktig tematik i romanen. Det den kan sägas ge uttryck för är behovet av att reflektera över människans plats i ett komplext nät av arter och ekosystem. På både en språklig och en tematisk nivå sker glidningar mellan olika sfärer, vilket ytterligare framhäver jämbördighet, ekocentrism och medvetenhet om det ömsesidiga beroendet som något eftersträvansvärt. Detta kan, utifrån ett earth education-perspektiv, läsas som en gestaltning av *interdependens* (Assadourian 2017: 10). Särskilt tydligt framträder denna tematik i skildringen av Korsningen, vilket ska beskrivas närmare nedan.

” Det den kan sägas ge uttryck för är behovet av att reflektera över människans plats i ett komplext nät av arter och ekosystem.

Gränsöverskridanden och empati

Att en okänd varelse eller djurart plötsligt uppenbarar sig i skogen utanför Marken blir startskottet för en eskalerande konflikt. Den officiella teori som lanseras är att det rör sig om en märklig hybrid mellan olika djurarter. Länsstyrelsen planerar att fånga in och närmare studera Korsningen, som man väljer att benämna den, och ställer därför in säsongens jakt, vilket leder till hatiska protester från jaktlaget. De allra flesta har endast sett Korsningen på ett suddigt fotografi och därför väcker inte dess osannolika egenart – blåsvartskimrande, tre meter hög, hornförsedd och gulögad – så stor uppmärksamhet som man hade kunnat vänta sig. Reaktionerna hos de ungdomar som faktiskt ser den på närmare håll för snarast tankarna till sagornas värld, som i Emmys replik: ”Gud, vad gullig den är. Den ser ut som ett sagodjur. Som om den kom från en av de där mörka målningarna med höga träd som bildläraren visade oss. Vad hette konstnären? John Bauer?” (Jones 2023: 59).

Frida för sin del fascinerar av den vänliga gula blicken och skräms av jaktlagets våldsamma hat och plan att oskadliggöra Korsningen. Frej uppmärksammar tidigt den speciella relation som uppstår: ”Nu har den visat sig för dig *två* gånger, Frida. Vad tror du det betyder? Du kanske är en sån där horse whisperer” (Jones 2023: 83). Han påpekar vidare att deras rörelsemönster speglar varandra, något som Frida först häftigt värjer sig emot. Så småningom upplever hon dock en ordlös och djupt tillitsfull kommunikation med den främmande varelsen: ”Djuret flåsar som det har sprungit flera mil för att berätta något eller för att varna mig” (Jones 2023: 94). En annan gång är det omvänt så

att Frida varnar Korsningen för att jaktlaget är den på spåren. Efter hand som relationen fortskrider blir Frida alltmer uppmärksam på egenarten hos den hon möter: ”I det svaga ljuset kan jag urskilja den där tjärsvarta kroppen som en klippa bland träden. Pälsen är blank, ser nästan blöt ut i månskenet. Djuret andas ytligt. Pulsen vid halsen pickar” (Jones 2023: 215). Hon får komma nära och klappa Korsningen och försöker åter förmedla att den måste fly trakten för att överleva. De möts i ett avsked, men Korsningen uppenbarar sig sedan vid ytterligare ett tillfälle, då jaktlagets hämndaktion mot Rikard från länsstyrelsen håller på att urarta. Fridas rädsla och frustration över att till och med hennes mamma är involverad i den våldsamma händelseutvecklingen når genom det sista mötet med Korsningen en vändpunkt:

Mellan tallarna, bakom jaktlagets ben och ryggar, skymtar en stor blåsvart skugga i gläntan. Jag slutar skaka. Inom mig börjar det pirra, något litet och svagt men det finns där, jag känner det. De gula ögonen blinkar mot mig. Jag blåser varm luft på fingrarna medan jag sneglar på morsan och Frej. De har sett samma sak som jag. (Jones 2023: 273)

Tillsammans gör de därefter vad de kan för att rädda situationen och lyckas åtminstone delvis bryta den destruktiva spiralen. Korsningen kan som jag ser det tolkas som en symbol för interdependens, det ömsesidiga beroendet arter emellan, och för vikten av empatiska förhållningssätt. Att det rör sig om ett fantasidjur ger en främmandegörande effekt som kan stärka känslan av allmän-giltighet och, genom läsarens narrativa fantasi (Nussbaum 1997), i bästa fall leda till ökad empati och medvetenhet om samhörigheten med allt levande.

” Korsningen kan som jag ser det tolkas som en symbol för interdependens, det ömsesidiga beroendet arter emellan, och för vikten av empatiska förhållningssätt.

Avslutande reflektioner

Linda Jones ungdomsroman erbjuder både en spännande, välskriven berättelse och underlag till ekokritiska reflektioner som kan vara värdefulla i ett litteraturdidaktiskt sammanhang. Man kan tänka sig att eleverna efter läsning av boken, individuellt eller via högläsning, fritt får associera kring och reflektera över vad de ser som viktigt i romanen. Här kan frågor om språk, identitet, hierarkier och motstånd av olika slag aktualiseras, liksom miljömässiga och existentiella aspekter, vilket kan bli utgångspunkt för meningsfulla diskussioner. Som lärare kan man också välja att planera in läsningen i en större, eventuellt ämnesövergripande kontext, exempelvis med utgångspunkt i earth education.

Att alltför tydligt knyta läsning och undervisningsförlopp till ett efterfrågat temaområde kan dock upplevas som mindre inspirerande om syftet är att uppmuntra till egna tankar och reflektioner (Hellström 2020: 57f). Didaktiskt medvetna textval är avgörande, men det kan snarast vara en fördel med titlar som inte omedelbart signalerar en viss, exempelvis ekokritisk, tematik. Man kan inspireras av Ahlbergs (2021: 9) resonemang om hur olika läspraktiker kan främja kritisk litteracitet genom ett fokus på skildringar av hierarkier, normer och invanda tankefigurer, exempelvis vad gäller relationen mellan människan och andra arter.

Med detta i åtanke kan man ta avstamp i berättelser som *De tar allt ifrån mig* för att arbeta med utvecklande av *ekolitteracitet* på det sätt Assadourian (2017) menar är avgörande för att rusta dagens unga för framtiden. Detta lärande handlar om såväl beredskap för att hantera kriser och

förändringar som insikter om *interdependens*, hur vi som människor är sammankopplade med och beroende av andra arter och ekosystem. Genom meningsfulla läsoplevelser gynnas den narrativa fantasin och därmed i vid bemärkelse läsarens empatiska förmåga på ett sätt som kan ha betydelse långt utanför klassrummet.

Referenser

Ahlberg, S. (2021). *Teaching Literature in Times of Crisis*. Routledge.

Alkestrand, M. (2016). *Magiska möjligheter. Harry Potter, Artemis Fowl och Cirkeln i skolans värdegrundsarbete*. Makadam Förlag.

Assadourian, E. (2017). *EarthEd: Rethinking Education on a Changing Planet*. Island Press.

Garrard, G. (2023). *Ecocriticism*. Routledge.

Hellström, M. (2020). "Klimatet boy. Klimat. Du valde de här pjäserna ur klimatsynvinkel". Löwe, C. & Nilsson Skåve, Å. (red.). *Didaktiska perspektiv på hållbarhetsteman i barn- och ungdomslitteratur*. Natur & Kultur.

Hellström, M. (2022). *Bäst är det mänskliga*. Carlssons.

Jones, L. (2023). *De tar allt ifrån mig*. Bonnier Carlsen.

Mossberg Schüllerqvist, I. (2008). "Läsa texten eller 'verkligheten'?" Granath, S., Biehl, B. & Wennö, E. (red.). *Fönster mot språk och litteratur*. Karlstad University Press, s. 27-38.

Nilsson Skåve, Å. (2015). "När det tar slut och börjar om igen". *Ekokritiska perspektiv på Stefan Castas ungdomsdystopier*. *Barnboken*, vol. 38, s. 1-13.

Nussbaum, M.C. (1997). *Cultivating Humanity. A Classical Defence of Reform in Liberal Education*. Harvard University Press.

Nussbaum, M.C. (2006). *Frontiers of Justice. Disability, Nationality, Species Membership*. Harvard University Press.

Öhman, M. (2020). "Ekokritik. Litteratur, natur, djur". Schottenius-Cullhed, S., Hedberg, J. & Svedjedal, J. (red.). *Litteraturvetenskap II*. Studentlitteratur.

Författarbiografi

Åsa Nilsson Skåve är lektor i litteraturvetenskap vid Linnéuniversitetet. Hennes avhandling behandlade Stina Aronsons berättarkonst, ur modernitets- och genusperspektiv. Andra forskningsintressen är ungdomslitteratur, litteraturredaktik, ekokritik och postkoloniala studier.

Faglige arrangementer

Har du lyst til at vide mere om, hvad der rører sig på læseområdet og få inspiration til din undervisning? Så afholder Nationalt Videncenter for Læsning løbende konferencer, workshops, webinarer og temadage. Læs om den enkelte aktivitet nedenfor, og tilmeld dig ved at klikke på datoen.

8. maj 2025, Aarhus

Læsekultur: Fra toddler til teen

Få ny viden om læsekultur, inspiration til litteraturredidaktik og strategier for læselyst på tværs af skole og dagtilbud. Forskere og praktikere med fingeren på pulsen deltager med oplæg. Mød Nina Christensen, Anna Karlskov Skyggebjerg, Irene Salling Kristensen, Kristiane Hauer, Marianne Eskebæk Larsen, Henriette Romme Lund og Gitte Storgaard Funch.

2. september 2025, København

Skriv med skrivestrategier

Elevs strategier for skrivning hører til de allermost effektive greb i undervisningen. Konkret kan det gøres ved tydeligt at rammesætte og stilladsere faser i skrivningen. På dette seminar deler vi erfaringer med strategibaseret skriveundervisning på tværs af fag. Du får viden om de metoder og principper for skriveundervisning, som udvikles netop nu i Nationalt Videncenter for Læsnings to projekter *Skrivesucces for elever i stovevanskeligheder* og *Lolland skriver*. Seminaret henvender sig til vejledere og lærere på mellemtrinnet og udskoling.

19. september 2025, Aarhus

Temadag om økokritik

På denne temadag får du inspiration til at arbejde med økokritik og litteraturpædagogik. Kom med, når vi dykker ned i et overflødhedshorn af børne- og ungdomsbøger, forskning og litteratursamtaler med økokritiske briller. Temadagen henvender sig til lærere, læsevejledere, læreruddannelsen, bibliotekarer og kulturformidlere og er den anden i en række af arrangementer i tilknytning til Nationalt Videncenter for Læsnings tidsskrift *Viden om Literacy*, der formidler nyeste forskning og inspirerende praksisser inden for læsning, skrivning og sproglig udvikling.

29. september 2025, København & 3. oktober, Aarhus

Ordblind i fremmedsprogsundervisningen

Temadagens fokus er bedre deltagelsesmuligheder for ordblinde elever, studerende og kursister i fremmedsprogsundervisning. Du vil få konkrete bud på, hvordan undervisning kan imødekomme personer med læse- og skriveudfordringer, så ordblindhed ikke bliver en barriere for at udvikle et funktionelt fremmedsprog i tale og skrift. Temadagen henvender sig til alle, der arbejder med børn, unge og voksne i skriftsprogsvanskeligheder, fx fremmedsproglærere, special- og ordblindelærere, vejledere og studerende.

Scan qr-koden og få et overblik over alle faglige arrangementer.